Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 2. Wilnia, Čaćwier 5 Studnia 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz ran. da 6 hadz. wieč.

„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod — 10 zał., na paŭhoda — 5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ 2 RAZY U TYDZIEŃ.

Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4 aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ wadnej paloscy

Uradawy kryzys u Łatwii, jaho sens i značeńnie.

Prawioŭšy niewialičkaj bolšaściu ratyfikacyju (zaćwierdžańnie) Sojmam dahaworu z Radami proci aporu prawych kołaŭ Sojmu, na jakich udadatku mocna naciskała — ŭ swaich metach — anhlijskaja ahientura, sacyjalistyčny ŭrad Skuenisa - Celensa byŭ zmušany wyjści ŭ adstaŭku.

Złažyŭ uładu hety ŭrad, nie čakajučy nawat hałasawańnia „pytańnia ab dawieryi", — jak tolki wyświetliłasia, što toj adziny hołas bolšaści, jaki astaŭsia z 6-cioch, wyrašaŭšych sprawu ratyfikacyi, adpaŭ ad uradu — u bok apazycyi...

Tak, widać, nastrašana była łatwijskaja prawica strašennymi „palityčnymi skutkami" — wonkawymi i mižnarodnymi — traktatu z Radami.

Tady pačaŭsia ŭradawy kryzys, jaki ciahniecca ŭžo niekalki tydniaŭ.

Pieradusim prezydent łatwijskaj respubliki — taksama z usiej kanstytucyjnaj pryzwaitaściaj — pačaŭ prapanawać pačarzie stwareńnie habinetu ŭsim parlamanckim klubam i hrupam — u paradku ich ličbowaj siły ŭ Sojmie.

Pieršym čynam, prezydent daručyŭ misyju stwareńnia ŭradu pawadyrom tej prawaj pałowy Sojmu, jakaja zwaliła ŭrad.

I woś treba pieradusim śćwierdzić biazsille ci niejkuju nieachwotu — uziać u swaje ruki ŭładu — z boku tej samaj pałowy Sojmu, jakaja, zwaliŭšy ŭrad, pawinna była tym samym — pawodle źmiestu i sensu parlamentaryzmu i parlamanckich zwyčajaŭ usiaho świetu — sama ŭziać na siabie adkaznaje biaremia ŭłady...

Ale čamuści woś hetaja pałowa Sojmu akazałasia zdolnaj tolki zwalić urad, ale — niazdolnaj ci nieachwotnaj jaho zastupić sama...

Dalej prezydent łatwijskaj respubliki robić niešta ŭžo zusim niezrazumiełaje dla nas u Polščy. Prezydent, daručajučy pačarzie roznym parlamanckim pawadyrom stwareńnie ŭradu, urešcie — zaprapanawaŭ taksama stwareńnie habinetu i hrupie nacyjanalnych mienšaściaŭ, źwiarnuŭšysia ŭ hetych metach da pawadyra najličniejšaj z ich u Sojmie — niamieckaj.

U sučasny mament jakraz iduć pierahawory lidera (pawadyra) niamieckaha klubu z pradstaŭnikami ŭsich inšych u Sojmie — u sprawie stwareńnia ŭradu, u jakim premjeram mieŭby być pradstaŭnik nacyjanalnych mienšaściaŭ, dyj, wiedama-ž, i šmat chto z pasłoŭ apošnich byli-b ministrami...

Praŭda, treba dumać, što i z hetkaj kambinacyi stwareńnia ŭradu, sudziačy pa presawym wiestkam, ničoha nia wyjdzie. Ale nia wyjdzie dziela taho, što i jana maje namier stwaryć urad z pradstaŭnikami prawaj pałowy Sojmu biaz učaścia sacyjalistyčnaj lawicy...

Kali i pradstaŭnik mienšaściaŭ admowicca ad daručeńnia prezydenta, tady apošniamu prydziecca — pawodle kanstytucyi — abo raspuścić Sojm, jak niazdolny wydzialić z siabie wykanaŭčy orhan, abo jznoŭ źwiarnucca da pawadyroŭ sacyjalistyčnaj lawicy Sojmu, kab taja jznoŭ uziała na siabie ciažar ułady...

Apošnija telehramy kažuć, što prezydent maje wybrać hety druhi wychad, jak lahčejšy.

A tady-ž padaŭsysia ŭ adstaŭku biaz prymusu, urad Skujenisa - Celensa — wierniecca na swajo miesca z padwojenym aŭtarytetam, maralna i kanstytucyjna padmurawanym.

Kali zapraŭdy ŭsio pojdzie tak, jak možna ŭžo pradbačyć, tady heta-b značyła pieradusim, što — ŭ Łatwii nia moža stwarycca ŭrad, jaki maje wyrazna warožuju da SSRR platformu, nia moža, nia hledziačy nawat na ŭsie wysiłki prawicy i padtrymańnie z boku anhlijskaj ahientury... Bo-ž jasna, što pieršym krokam usialakaha takoha „proci-radawaha" ŭradu, paŭstaŭšaha paśla adstaŭki ŭradu, prawioŭšaha traktat z Radami, pawinna było-b być skasawańnie hetaha traktatu susiedzkaj pryjaźni i tarhowaha abmienu z Radami. Ale, jak widać, — na ryzyku hetkaha kroku nia choča ići ani adna z adkaznych parlamanckich hrupaŭ łatwijskaha Sojmu, nawat z tych, što hałasawali proci ratyfikacyi traktatu. Bo-ž zališnie jasna wyrasawałasia dla łatwijskaha narodu i jaho pradstaŭnictwa ŭ Sojmie — haspadarčaja zaležnaść kraju ad jaho wializarnaha i mahutnaha ŭschodniaha susieda.

Hetkim čynam, traktat z Radami, treba dumać, stanie trywałaj padstawaj nowaj łatwijskaj palityki, jaki pacawany ŭ uzajemnych intaresach kraju i jaho dźwiuch najmahutniejšych, ciesna źwiazanych z im haspadarča susiedaŭ: Rasiei i Niamieččyny.

Što z hetym faktam užo pawažna ličycca nawat tolki što jašče intryhaŭšaja proci hetaha traktatu Anhlija, widać z charakternaha artykuła ŭ adnym z apošnich numaroŭ najbolš upłyŭwowaj anhlijskaj hazety „Tajms" („Čas"), jaki źwiarnuŭ na siabie ŭwahu ŭsiej łatwijskaj presy. A imienna, całowy orhan anhlijskich kirujučych kruhoŭ prawodzić, jak najpilniejšuju, — sprawu adbudawańnia ruchu pa čyhunkawaj linii Libawa — Ramny, ad jakoj zaležyć usio žyćcio Libaŭskaha portu i haspadarčaje ŭskrašeńnie ŭsiaho wializarnaha kraju ciahnučaha da hetaha portu... a hety kraj, jak wiedama, składajecca pierawažna z našych biełaruskich ziemlaŭ — Uschodniaj i Zachodniaj Biełarusi... Ale-ž i traktat Łatwii z Radami jakraz maje wyraznaj metaj — adbudawać supracoŭnictwa Libaŭskaha wychadu ŭ mora z hetym wializarnym Łatwijska-Biełaruska-Litoŭska-Ukrainskim krajem.

Jak bačym, kryzys uradu ŭ Łatwii maje nia tolki nawučalnuju cikaŭnaść dla nas — Biełarusaŭ, ale datyčyć u značnaj miery i žyćciowych intaresaŭ našaj Baćkaŭščyny.

Zrazumieła, što ŭtrymańnie traktatu z Radami ničoha nie pieraškadžaje łatwiŭskamu ŭradu, jaki-b jon nia byŭ, wiaści baraćbu z kamunizmam u siabie ŭ krai, nie dapuskajučy šaśpierajučaj pracy ahientaŭ Maskoŭskaha Kaminternu. Ale-ž nawat sam urad SSRR aficyjalna wyrakajecca salidarnaści z Kaminternam i adkaznaści za jaho pracu ŭ inšych krajoch. Dyk tym lahčej hetym krajam wiaści baraćbu, nie zražajučy hetym radawaha ŭradu...

Na kančatak jašče para ŭwahaŭ.

Paciarpieŭšy niaŭdaču ŭ swajej akcyi ŭ Łatwii, Čemberlen, nie znajšoŭšy dla siabie apory ŭ łatwijskim parlamancie i narodzie, moh-by sprobawać — sprawakawać finansawany jaho ahientami wajenny pierawarot u Łatwii, na čale jakoha stali-b „ludzi jaho dawieryja"... Z druhoha boku, zusim padobnaje da taho, što Čemberlen sprabawaŭ-by—anhlijskim zwyčajem — zrabić źwierchu, Maskoŭski Internacyjanał achwotna sprabawaŭ-by zrabić źnizu,... jak heta ŭžo było sprabawana ŭ Estonii...

Ale jasna nam zusim, što hetym prawakacyjnym sprobam pieraškadžaje na abodwa baki wysokaja haspadarčaja, hramadzkaja i palityčnaja kultura i nacyjanalnaja świedamaść Łatwijskaha Narodu.

Padčyrkniom jašče raz na zakančeńnie wyniatkowuju „kanstytucyjnuju maralnaść" Łatwijskaj Demakratyčnaj Respubliki i jaje šlachotnaha prezydenta. Ci-ž zapraŭdy možna pradstawić sabie niešta padobnaje ŭ nas! Kab u nas Haława Dziaržawy zaprapanawaŭ stwareńnie ŭradu, wybačajcie, — pawadyrom nacyjanalnych mienšaściaŭ! Dzika nawat padumać! U nas nacyjanalnyja mienšaści ličacca ŭ Sojmie i ŭ krai — niejkim „niaščaściem" dla Polščy,.. u nas dahetul polskaje hramadzianstwa nia moža „adyjści ad hniewu" na Antantu, na los, na Boha, a pieradusim — na samyja hetyja mienšaści — za toje, što jany ŭsie razam nakinuli Polščy — razam z patrebnymi polskaj dziaržawie terytoryjami i zusim niepatrebnaje dla jaje niapolskaje nasialeńnie hetych „polskich terytoryjaŭ"!

Dyk dziwa, što ŭ nas hetyja mienšaści, jakija ličacca „niepažadanymi hasciami" ŭ krai i ŭ Sojmie, i sami ŭsie čaściej i wyraźniej zajaŭlali dla ich ab swaim žadańni niejak... wiarnucca z hasciej u Polščy — da siabie damoŭ!.. a nawat dahetul iśli ŭ polski Sojm amal nia wykłučna dziela taho, kab zajawić ab hetym swaim žadańni — na ŭwieś świet...

Ci taksama maje być i u nastupnym Sojmie, heta, wiedama, zaležyć u značnaj miery — ad hetych „nowaha haspadara", jaki jznoŭ zaprašaje swaich haściej u swoj polski Sojm.

/.

Biełaruski Pradwybarny Źjezd.

28 śniežnia 1927 h. u Sali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury adbyŭsia Źjezd wybarščykaŭ sklikany Biełaruskim Abjadnanym Wybarnym Kamitetam. Šmat kamu moža zdawacca, što ŭ sučasny mament wioska nia wielmi zacikaŭlena sprawami wybaraŭ. Apošni Sojm dziakujučy swajej małaj pracazdolnaści, pieradusim z pryčyny sprečak z uradam i partyjnaj kałatni, u peŭnaj miery dawaŭ powad spadziawacca hetaj niezacikaŭlenaści z boku hramadzianstwa. Adnak mnohaludnaŭ Źjezdu 28-XII i jaho dzieławity charaktar pakazaŭ, što naša wioska ŭ twareńni žyćcia hramadzkaha ŭžo wyjaŭlaje śpiełaść i achwotu brać swoj los u swaje ruki. Pryjezd na pradwybarnyja narady pradstaŭnikoŭ wioski ŭ liku kala 150 asob świedčyć ab hetym jak nia treba lepš. Tamu, chto byŭ na Źjeździe, było jasna, što naša wioska ŭžo zapraŭdy prabudziłasia i nia tolki choča „ludźmi zwacca", ale i zaniać pačesnaje sabie miesca na sojmawaj trybunie, a z hetym razam i pakazać świetu, što ŭ siamji narodaŭ my nia chočam być pasynkami, ale imkniomsia žyć poŭnym nacyjanalnym žyćciom dy hawaryć z inšymi narodami jak roŭny z roŭnymi.

* * *

Źjezd wybarščykaŭ ad imia abjadnanych partyjaŭ h. zn. Biełaruskaj Chryścijanskaj Demakracyi, Sialanskaha Sajuzu i Prawasłaŭnaha Demakratyčnaha Abjadnańnia adčyniŭ b. pasoł Jaremič, paśla čaho byŭ utworany pad staršynstwam b. pasła Rahuli prezydyum z pasiarod pryjezdnych z wiosak. U skład siabraŭ prezydyumy uwajšoŭ tak-ža hr. Mickiewič, rodny brat našaha znamianitaha paeta Jakuba Kołasa.

Pieršym z pramoŭcaŭ wystupiŭ d-r Wyhodzki, jaki prywitaŭ prysutnych ad imia žydoŭskaha hramadzianstwa, paśla čaho tak-ža ad Žydoŭ pramaŭlaŭ adwakat Černichaŭ. Pramoŭcy ad Žydoŭ padčyrkiwali tuju patrebu abjadnańnia na wybarach, biez jakoha wyniki hałasawańnia nie mahli-b być dla nas pažadanymi.

Z pramowaj ad Litwinoŭ wystupiŭ redaktar Wialecki, jaki tak-ža ŭwahu źwiarnuŭ na toje, što pieramoha na wybarach mahčyma tolki ŭ bloku z inšymi pakryŭdžanymi nacyjanalnymi mienšaściami. Uspaminajučy stary Sojm

hr. Wialecki wyraziŭ biełaruskim pasłom padziaku za abaronu prawoŭ na sojmawym hruncie i litoŭskaha narodu, bo sami Litoŭcy na wybary ŭ 1922 hodzie nie pašli, a znača nia mieli mahčymaści wystupać u polskim parlamancie. Pradstaŭnik Litoŭcaŭ hawaryŭ u biełaruskaj mowie. Prysutnyja hromam wopleskaŭ dziakawali pradstaŭnikam Żydoŭ i Litwinoŭ za prywitańni i spahadnaść.

Sa sprawazdačaj ab dziejnaści Pasolskaha Klubu wystupiŭ sen. Bahdanowič.

Dalej wystupali z dakładami i pramowami pradstaŭniki ŭsich troch abjadnanych biełaruskich partyjaŭ, a imienna: Karuza, Juchniewič, Hoład i inš. Asoba byŭšaha pasła z Hramady Juraha Sabaleŭskaha była spatkana prysutnymi wielmi prychilna, kali nia ličyć nia susim udałaha wypadu adnaho praŭdapadobna prychilnika b. Hramady, jaki zrabiŭ Sabaleŭskamu zakid u „partyjnaj zdradzie". Kali hr. Sabaleŭski daŭ adpawiednyja wyjaśnieńni, to i sam wystupajučy proćiŭ Sabaleŭskaha, jak zdajecca, astaŭsia całkom zdawoleny.

Paślą padrabiaznaha razhladu platformy Biełaruskaha Abjadnanaha Wybarnaha Kamitetu i pračytańnia rezalucyjaŭ, Źjezd zaćwierdziŭ skład uspomnienaha Kamitetu z nastupnych asobaŭ: Karuza, Paźniak, Stepowič (BChD), Jaremič, Rahula, Turonak, Kunicki (Sial. Sajuz), Bahdanowič, Hoład (Bieł. Prawasł. Abj.) i Sabaleŭski (biespartyjny). Pad huki „Ad wieku my spali" kala 8 hadz. wieč. zakončyŭsia ŭ patryjatyčnym nastroi Źjezd Biełaruskich Wybarščykaŭ, jakija tolki ŭ biełaruskim abjadnańni słušna bačać adziny praŭdziwy wybarny šlach

Pa padličeńni akazałasia, što ŭsich prysutnych na Źjeździe było 194 asoby. Z hetaha liku z prawam rašučaha hołasu 147 duš i 47 haściej.

Pracawity dzień Źjezdu byŭ naharodžany miłym adpačynkam na spektakli Biełaruskaha Narodnaha Teatru Biel. Inst. Haspadarki i Kultury. Pryjechaŭšyja z abjezdu prawincyi našy artysty ŭ sali naradaŭ dobra adyhrali „Paŭlinku" J. Kupały i adpiajali choram rad biełaruskich pieśniaŭ.

Rezalucyi Źjezdu Wybarščykaŭ
(prynialyja 28 śniežnia 1927 h.).

Rezalucyja I.

Źjezd sklikany Biełaruskim Centralnym Abjadnanym Wybarnym Kamitetam prymaje da wiedama dakład ab pracy pieršaha Biełaruskaha parlamanckaha pradstaŭnictwa — Biełaruskaha Pasolskaha Klubu i wyrażaje padziaku ŭsim biełaruskim pasłom, jakija wiali zmahańnie za prawy i intaresy Biełaruskaha Narodu.

Rezalucyja II.

Dzieła taho, što jak polski wybarny zakon tak i ahulnaje pałażeńnie nacyjanalnych mienšaściaŭ u Polščy prymušaje nas, Biełarusaŭ, šukać na wybarach supolnaha frontu z inšymi nacyjanalnymi mienšaściami, Źjezd Biel. Abjadnan. Wybarn. Kamitetu 28-ha śniežnia 1927 h. pastanaŭlaje:

Zaklikać usio biełaruskaje hramadzianstwa i ŭsie nieŭhadowyja partyi abjadnacca kala Biełarusk. Centr. Abjadn. Wyb. Kam. i iści na wybary ŭ Sojm i Senat adnym supolnym śpiskam Bloku Nacyjanalnych Mienšaściaŭ.

Rezalucyja III.

Uważajučy, što nastaŭ užo čas, kali i biełaruskaja žančyna pawinna pryniać čynny ŭdzieł u zmahańni za prawy Biełaruskaha Narodu i bačučy, što siarod žančyn Biełarusak užo paŭstała dumka ab takoj pracy, što dakazwaje choć-by źjezd žančyn Biełarusak Wałožynskaha pawietu,—Źjezd Biełar. Abjadn. Wybarn Kamitetu zaklikaje ŭsich žančyn Biełarusak spoŭnić swoj hramadzki abawiazak — padtrymać pracu Biełaruskaha Abjadnanaha Wybarnaha Kamitetu i hałasawać za kandydataŭ wystaŭlenych hetym Kamitetam. Sa swajho-ž boku Kamitet pastarajecca, kab u budučy polski parlamant uwajšli tak-ža pradstaŭnicy ad biełaruskich žančyn.

Z hazetaŭ.

Bieznadziejny jaśnie-panski skryhat zuboŭ.

„Słowo" drukawanaje za abšarnickaje zołata, sabranaje z rabunkowaha źniŝčažańnia našych lasoŭ, a tak-ža z potu, krywi i kryŭdy našaj biełaruskaj biadoty, — jadawita choča ŭkusić naš Biełaruski Wybarny Blok. U Nr. 297 pieradawica pačynajecca tak:

„Pawodle prymiet adusiul(?) źbiranych nia bačym, kab siarod nacyjanalnych uradaŭcaŭ panawała niejkaja stalejšaja aryjentacyja ŭ biełaruskaj sprawie. Wybary wyjawiać *zwarot historyi* ŭ raźwicci hetych adnosinaŭ. Adno dla nas peŭna, što jak blok nacyjanalnych mienšaściaŭ, blok česka-litoŭski(?), jak my jaho nazywajem, bo finansawany z krynic kowienskaha haspadarstwa, z padazronych českich krynicaŭ, na raŭnie z żydoŭskimi hrašmi, — hety blok, a tak-ža spraby Hramady — jość heta prajawy warożyja polskamu haspadarstwu, jakija biazumoŭna zmahać treba ŭsimi srodkami, jakija maje hramadzianstwa".

Jasny tut usie rečy. Pieršaja: z palca wysmaktany defenzyŭny danos na biełaruskija arhanizacyi, i druhaja: pryzyŭ da represyjaŭ.

Chto pamiataje, što pisała „Słowo" i „Dziennik Wil." pierad likwidacyjaj „Hramady", tamu plany jaśniepanskaha orhanu nia nowyja.

Na heta my možam skazać tak: Nijakimi represyjami Wy nas ani zadziwicie, ani nastrašycie. Kožny aryšt palityčny nad Biełarusam,—heta achwiara na aŭtar našaj, pahardžanaj wami, Baćkaŭščyny.

A biez achwiaraŭ ničoha trywałaha nia budujecca! Asabliwa kali jany niawinnyja.

Wywied z redaktaram kowienskaj „Lietuvy".

„Dziennik Wileński" Nr. 1 drukuje cikawuju hutarku swajho supracoŭnika z redaktaram uradawaj litoŭskaj hazety „Lietuva" p. Bohdanasam u Koŭnie.

„Ale-ž — skazaŭ ja (žurnalist z „Dz. Wil.")—chiba Wy razumiejecie, što miž našymi haspadarstwami musić pryści da parazumieńnia.

—Ale, budzie parazumieńnie, jak addaścio nam Wilniu i pieraśtaniecie pahražać našaj niezaležnaści.

—Chto-ž pahražaje niezaležnaści Litwy? Pryznajom i chočam žyć z Niezaležnaj Litwoj u jaknajlepšaj zhodzie.

— I wy, Palaki, dumajecie, što my ŭ hetyja wašy zajawy wierym? Nia majem da was ani kryšku dawieru. Narušyli Wy Suwalskuju ŭmowu, dzieła hetaha možam dapuskać, što narušycie kožnuju inšuju ŭmowu. Dobryja hety Wašy prapazicyi zhody: zabrali našu stalicu, a ciapier prapanujecie zhodu, heta jak byccam niechta siłaj zaniaŭ najpryhažejšy pakoj u mažej kwatery, a pasła zaprapanawaŭ-by susiedzkuju zhodu.

— Ale-ž Wilnia naša, polskaja, bo-ž ludnaść hałasujučy da wilenskaha Sojmu wykazałasia za Polšču.

- Takoha wykazańnia ludnaści nie pryznajom. Wilenskaja ludnaść hawora papolsku, ale nia jość polskaj, charaktar wilenskaj ludnaści roźnicca ad polskaha charaktaru. Sam ja žyŭ u Wilni, dyk wiedaju z ułasnaha nahladu.

— Widać, Wy drenna nahladali,— skazaŭ ja.

— U Wašy mirawyja słowy my nia wierym—kazaŭ dalej p. Bohdanas. Wiedajem, što zaniali-b Litwu ŭ kožnym mamencie, kab nie bajalisia.

— Kaho-ž my baimsia?

— Adnak baiciosia".

Trudna zrabić zakid redaktaru „Lietuvy" ab niaščyraści!

Ab haspadarcy.

Z hutarak ab hadawańni cialaci.

(Hladzi „Biel. Krynicu Nr 1)

Cialo pašla adstaŭleńnia.

Razumiejecca pry hetym plemnaje cialo najmienš 4 5 tydniaŭ staroje. Jak pry naradžeńni cialaci treba užo wiedać, jakim sposabam heta cialo budzie kormlena pieršy miesiac swajho žyćcia (pakidańniem pad karowaj, ci sposabam danskim), tak ciapier, pry adstaŭleńni treba napierad užo wiedać i pastanawić, ci z cialaci chočam wyhadawać dobruju dojku (pradukcyja *małočnaja*), ci wykarmić jaho na miasa (pradukcyja *miasnaja*), ci, što ŭ nas ureščie redka zdarajecca, budučaja karowa ŭ haspadarcy maje wykonywać funkcyi kania (pradukcyja *pracy*), ci,—a heta bywaje ŭ drobnych haspadarkach wielmi častym i karysnym,—budučaja karowa, akramia pradukcyi małaka, maje taksama wykonywać pracu ŭ ziemlarobskaj haspadarcy, abo takaja dojka pasła wykormliwajecca na miasa. U apošnim wypadku hawor ycca ab pradukcyi *miašanaj* (małočnaja — pracoŭnaja, małočnaja — miasnaja). Kožny z hetych kirunkaŭ hadoŭli cialaci prawodzicca jnakš i kožnaje cialo moža raści i pamysna raźwiwacca tolki ŭ kirunku ściśła sabie adpawiadajučym. Hetak naprykład z cialaci pa baćkoch z pradukcyjaj čysta małočnaj nikoli niełha wyhadawać karowy z pradukcyjaj (wytworčaściu) pracoŭnaj i naadwarot: z cialaci ściapnoj-pracoŭnaj parody *nikoli niełha* čakać karowy z pradukcyjaj ani małočnaj, ani miasnoj.

Kožnaje cialo (maładniak naahuł) prynosić z saboj na świet peŭnyja ŭrodžanyja zdolnaści, jakija jznoŭ tolki pry zdawalajučych danych mohuć pamysna raźwiwacca. Paznać hetyja zdolnaści ŭ samaha cialaci, peŭnie-ž, wielmi ciažka, i haspadaru žywioławodu, kab mieć najbolšuju mahčymuju peŭnaść swaich pačynańniaŭ, nie astajecca ničoha inšaha, jak uważna tolki sačyć za tym, jakimi ŭłasnaściami adznačalisia baćki, abo i dalšyja jašče papiarednik datyčnaha cialaci. Dziela hetaha ŭ dobra wiedzienych haspadarkach wiaducca swajho rodu metryki chatniaj žywioły, u katorych usie patrebnyja dziela žywioławoda infarmacyi bywajuć dakładna napisany. Ułasnaści baćkoŭ *rozna*, ale z ćwiorda ŭstanoŭlenaj systematyčnaściu pierachodziać na patomstwa. I cialo nie pieraniaŭšaje ad baćkoŭ ichnaj (jakoj niebudź) ułasnaści, hetaj apošniaj užo niskul zdabyć nia moža. Heta paznańnie maje pieršaradnaje značeńnie pry wybirańni plemnych cialat i tutža bywajuć pamyłki. Biarecca bo zazwyčaj cialo na plem susim nie zważajučy na toje, jakimi byli baćki hetaha cialaci — pry kuplańni na rynku—i pašla žadajecca, kab cialo heta i chutka rasło i kab była z

Nam patrebna ziemlarobskaja kultura!

Hod cełу biazupynnaha istnawańnia „Haspadarskaha Addziełu" „Biel. Krynicy" kali i nie prabudziŭ jašče ŭ našaha ziemlaroba niazłomnaje woli pastawić swaju haspadarku na nowyja wyprabawanyja šlachi wytworčaści, to-ž, pry najmienšym, daŭ až nadta dosyć dokazaŭ ab tym, što ziemlarobskaja wytworčaść wymahaje dbajnaha teoretyčnaha pryhatawańnia. Inšymi sławami kažučy patreba ziemlarobskaj fachowaj aświety ŭ nas jość nad sonca jaśniejšaj. Jak da hetaha prystupić?

Najbolš-by sprawie možna było pamahčy arhanizawańniem sietki *niżejšych* haspadarskich škołaŭ, nie kaniečnie jak asobnych instytucyjaŭ. Mohuć heta być *wiačernija metodyčnyja butarki* pry škołach narodnych. Hdzie niełha što dzień, tam cieraz dzień, dwojčy, abo ŭreščie i raz tolki u tydzień. Zaŭsiody, ale *rebularna*. Byli-b heta swajho rodu haspadarskija kursy. Prynamsia ŭzimku.

Heta na samych miascoch pracy ziemlarobskaj, na wioscy. *Miesta* biełaruskaje moža ŭ hetaj sprawie zrabić taksama šmat. Maju tut naŭwiecie našy biełaruskija siaredniaja škoły, himnazii, absolwenty jakich dahetul darma damahajucca dla siabie prawa sprawiadliwaści, prawa pastupleńnia na wysokija škoły ŭ krai. Ale i biez taho šmat i šmat hetych absolwentaŭ z tych ci inšych pryčyn charaktaru asabistaha nia zmohuć pabačyć škoły wysokaj. Dla hetaj časki absolwentaŭ siarednija škoły jość apošnim stupieniom u światyniu nawuki. Jak nie zajzdrosnaja perspektywa! I jak jana była-b światlejšaj, kali-b siaredniaja škoła užo prystaŭłała hadunćoŭ swaich da žyćcia praktyčnaha. Zrazumieła, što ŭ tym kirunku, jaki jość charakternaj rysaj datyčnaj staronki, kraju: Biełaruś jość staronkaj *ziemlarobstwa*!

Što heta nia iluzija, a samaja praŭda, świedčyć najlepš prykład Niamieččyny, staronki, hdzie ŭsie haliny nawuki, a znača i ziemlarobstwa, stajać u Eŭropie badaj što najwyšej. Woś-ža ŭ hetaj Niamieččynie, dla katoraj zdawałasia-b ziemlarobstwa nawat nia maje takoj wahi (bahaty pramysieł), jak dla Biełarusi, — u takoj, kažu, Niamieččynie ad siahońniašniaha dnia istnuje typ t. zw. *Siaredniaj haspadarskaj škoły* (Praf. D-r V. Stein). A što takaja siaredniaja *haspadarskaja* škoła saboj pradstaŭlaje? Heta jość zwyčajnaja *Realnaja škoła*, u jakoj—ad pieršaj klasy užo pačynajučy i apošniaj kančajučy, pobač z inšymi nawukami siaredniuju školu abawiazujučymi,—wykładajucca i *asnowy ziemlarobstwa*. U pieršaj klasie ŭsiaho 2 hadziny tydniowa. Čym wyšej, tym lik hadzin prybaŭlajecca, až u apošniaj klasie dasiahaje tydniowaj ličby 8—10 hadzin. Na hety typ škoły Niemcy wielmi hordy i *nie kasujuć* jaho, choć siahońnia sietka *adumysłowych* škoł haspadarskich u Niamieččynie jość bolš čym wystarčajučaj. *Čamu?* Dy nadta prosta: absolwenty takich ahulna praświetnych siarednich škołaŭ bywajuć užo pryhatawanymi i da pracy čysta praktyčnaj, specyjalnaj. A da taho jšče mament wychawaŭčy, ci, nawat skazaŭ-by, maralna-etyčny: wučać praz čas siarednie-školnaj nawuki nie kalečycca častaj adnabokaściu zwyčajnych siarednich škoł, hdzie zwyčajnych ziemlarobstwa i kali nia wučać, to ŭ bolšaści wypadkaŭ napeŭna spatrajuć „hladzieć praz palcy".

Niełha adnačasna nia pryznać i tej praŭdy, što sučasnaja siaredniaja škoła wyłoŭliwajučy z našych wiosak najzdalniejšuju moładź i nie dajučy hetaj moładzi pašla ŭ škole pry prabudžajučajsia cikawaści amal ničoha, što-b u zhodzie z praŭdaj tłumačyła najhałaŭniejšyja pytańni wioskaj našaj hibajučyja, — siaredniaja škoła takaja nieświadoma prawodzić praces systematyčnaha adwodžwańnia (wykradańnia) z wioski najzdalniejšych adzinak, jakija pasła ŭžo ŭ wiosku nikoli (chiba na wakacyi) nia wiernucca. A kali chto j wiernicca, dyk wioski nie razumieje, a wioska jaho...

Stul słušnaja niedawierčywaść wioski da kožnaha „miastowaha", majučaja za naśledak usie trudnaści padniaćcia ŭzwyž kultury na wioscy, jakaja jak i prad tym zmušanaj bywaje žyć samatuham...

Usio heta jość małym tolki złomkam naśledkaŭ taje adarwanaści ad štodziennaha žyćcia, jakaja, na žal, u bolšaści wypadkaŭ jość panujučaj na našych siarednich škołach. Pamahčy biadzie možna zawiadzieńniem u siarednich škołach našych (na sprobu chaj u adnej, ci dźwuch tolki pakul) *Asnowaŭ ziemlarobstwa*, jak asobnaha pradmietu, — na pačatak chaj-by tolki i jak nieabawiazkowaha. Prawidłowaść pačynańnia pakaža samo žyćcio.

Majem šmat biezrabotnaj inteliħiencyi: ci-ž by mnoha heta było sar-

jaho dobraja dojka—i čaho jašče tam bolš na cialaci nia chočacca mieć? Nielha zapiarečyć, što ŭ adzinočnych wypadkach taki wybar časam „udasca“. Ale heta bywaje tolki „wypadak“. Adzin z dziesiaci i ničoha bolš. Apošnija dziewiać uskładanych na siabie abawiazkaŭ nie apraŭdajuć prosta dziela taho, što pa baćkoch swaich nijakich karysnych ułasnaściaŭ nie pieraniało, a jnakš nie skul ich było ŭziać. Takoje cialo jość na plem niazdatnaje i čym, kolki j jak jaho nie karmić, jak za im nie dahladać, nikoli j ničoha dobraha z takoha cialaci čakać nielha. Usie-ž košty na takoje cialo wydanyja jość hrošam stračanym u bałocie. Tolki z dobrych baćkoŭ možna spadziawacca dobraha prypłodu.

Widać z usiaho hetaha, jak ważnym jość wiedać z jakich baćkoŭ, plemnaje cialo. I tamu, jak lohkamysna pastupajuć tyja, jakija kuplajuć plemnaje cialo na rynku, hdzie možna bačyć i aceniwać (kali kuplajučy ŭ takoj acency naahuł razumiejecca) tolki samoje cialo, a nikoli jahonych baćkoŭ. Sprawa całaja tut u tym, što peŭnyja cialesnyja formy cialaci z postupam času *mieniacca*. Hetak z cialaci na pahlad pryhožaha za niejki čas može stacca sapraŭdnaje strašydła.

(D. b.) *A. K.*

Wybarnyja sprawy.

Wybarny Kalendar na najbliżejšy čas.

Ad 2 da 15 studnia Abwodnyja Wybarnyja Kamisii dajuć da pierahladu śpiski kožnamu, chto choča wiedać, ci ŭniesieny jon abo jaho znajomyja ŭ śpiski. Abawiazkam kožnaha dawiedacca i padać reklamacyju, kali chto niezapisany ŭ *wybarščyki, abo zapisany nieprawilna.*

Lik wybarščykaŭ m. Wilni.

U wybarnyja śpiski ŭ Sojm zapisana ŭ m. Wilni 104.081 asob, a ŭ śpiski ŭ Senat — 61.716.

Utwaryŭsia Biełaruski Akružny Abjadnany Wybarny Kamitet Świancianskaha Wybarnaha Wokruhu.

U prezydyum uwajšli:

Karuza (staršynia), J. Aniśkowič (wice-staršynia) i Dwarecki (sekratar).

Adras Sekretaryjatu Akružnoha Kamitetu—Świanciany, Wilenskaja wul , Hotel Černabrodki i bywaje adkryty ad hadz. 9 ranicaj da 5 wieč.

Abwodnyja Wybarnyja Kamisii ŭ Wilenskim Wajawodztwie.

U Wilenskim Wajawodztwie ŭstanoŭlena 512 Abwodnych (rajonnych) Wybarnych Kamisijaŭ.

Kamisii hetyja raspradzieleny hetak: Wilenski Wybarny Wokruh m. Wilnia — 58 kamisijaŭ, Wilenska-Trocki pawiet — 95.

Świancianski wokruh: Świancianski pawiet — 51, Brasłaŭski — 87, Pastaŭski — 36 i Dziśnienski — 70.

Lidzki wokruh: Ašmianski pawiet— 36, Wialejski—48, Maładečanski—31.

I jany pracujuć!

U Hłybokim prabuje wiaści wybarnuju rabotu t. zw. Rasiejskaje Abjadnańnie. 28 śniežnia ŭ Wilni končyła „kursy“ niekalki ahitataraŭ, jakija pryjechali na „rabotu“ ŭ Hłybokaje. Ahitacyja hetych maskaloŭ manarchistaŭ abličanaja na ciemnatu biełaruskich masaŭ, jość wiedama, spatykajecca z naležnym adporam.

Pieraściarahajem naša sialanstwa, što heta hrupa maskaloŭ emihrantaŭ i daŭniejšych rasiejskich čynoŭnikaŭ była i budzie škodnaj dla adradžeńnia našaha narodu, bo ničoha supolnaha z našym sialanstwam nia maje, a tolki ŭspaminajučy sałodkija dla ich času caryzmu chočać nas rabić Maskalami dy zdabyć mandaty biełaruskimi hałasami.

Starawiery.

Centralny Wybarny Kamitet Starawieraŭ wydaŭ adozwu, u jakoj zaklikaje da hałasawańnia na pakazany ŭ budučynie śpisak. Jak widać, jašče starawiery nie nadumalisia, z kim majuć iści na wybary.

Chočycca mandatu.

Byŭšy pasoł Šapiel, nia pryniaty ŭ Biełaruski Pasolski Klub za škodnuju pracu dla biełaruskaj sprawy, sklikaje ciapier na 15-I swoj źjezd.

Z biełaruskaha žyćcia.

Buduć sudzić ks. Šutowiča

Wiadomamu zmaharu za ŭwiadzieńnie biełaruskaj mowy ŭ kaścioł ks. Šutowiču defenzyŭnyja koły pry dapamozie roznych polskich šlachtunoŭ zrabili sudowuju sprawu z art 129 čaść I, punkt 3—6. K.K. Pawodle hetaha artykułu maje adkazwać ks. Šutowič byccam za padbureńnie adnoj čaści nasielnictwa proci druhoj. Ničoha musić niama lahčejšaha našym woraham biełaruskaści, jak zrabić zakid kožnamu idejnamu Biełarusu, što jon tworyć zabureńni.

Skanfiskawana adnadnioŭka ŭ biełaruskaj mowie pad nazowam „Nowahodniaja Praca“. Redaktar paciahnieny da sudowaj adkaznaści.

Da sprawy aryštawanych hramadaŭcaŭ. Polskija hazety padajuć, byccam žonki aryštawanych pasłoŭ z Hramady atrymali ad sudowych uładaŭ pawiedamleńni, što ŭ chutkim časie b. pasłam buduć daručany akty abwinawačańnia. Možna dziela hetaha spadziawacca pierawozu aryštawanych z turmy ŭ Wronkach u Łukiskuju turmu.

Zwolnieny z turmy u Wronkach aryštawany ŭ sprawie Hramady hr. Nazaruk. Pawodle „Dziennika Wil.“ maje Nazaruk jechać na prawincyju dziela arhanizawańnia pradwybarnych mitynhaŭ.

Źjezd T-wa Biełaruskaj Škoły adbyŭsia 28. XII. 27 u pamieškańni na wul św. Hanny 2. Choć sklikała Źjezd kulturna-aświetnaje tawarystwa, ale jość wiedama abhawarywalisia pieradusim sprawy wybaraŭ u Sojm. Chto i ab čym hawaryŭ, nam tymčasam dakładna niawiedama. Možna tolki zhary spadziawacca, što radzilisia nad tym, jak raźbiwać pracu Biełaruskaha Abjadnanaha Wybarnaha Kamitetu, jaki idzie pad nacyjanalnym a nie internacyjanalnym ściaham. (Što ad takoj dziejnaści našamu narodu karyści nia budzie, ab hetym prakanaje kaho treba niedalokaja budučynia).

„Chyścijanskaja Dumka“ Nr 1 pad redakcyjaj ks. A. Stankiewiča ŭžo pajawiłasia na świet. Jak užo raniej ŭspaminałasia, jość heta časopiś relihijnaha źmiestu, drukujecca łacinkaj, praznačana dla Biełarusaŭ katalikoŭ. Wychodzie ŭ farmacie „Krynicy“ z 1926 h. i maje 8 staronak.

Ščyra witajučy nowuju zapraŭdy biełaruskuju i relihijnuju časopiś, radzim našym čytačam zacikawicca „Chryścijanskaj Dumkaj“. Adras Redakcyi: Wilnia, Mikałajeŭski zawułak, 8—3.

„Sacha“ (knižka 10)—miesiačnik ziemlarobskaj haspadarki takža wyšaŭ z druku.

№ 8 Zaranki—časopiś dla našych dzietak užo wyšaŭ z druku.

Spatkańnie Nowaha Hodu. Pa prykładu minułych hadoŭ spatykali Wilenskija Biełarusy Nowy Hod sabraŭšysia hetym razam u prastornaj sali Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury. Nastroj panawaŭ wielmi ciopły i ŭsie prysutnyja biaz rožnicy palityčnych partyjaŭ čuli siabie pa chatniamu, u adnoj biełaruskaj siamji.

Delehacyja ŭ Arcybiskupa z Žodzišak. 5-I J. E. Wilenski Arcybiskup pryniaŭ delehacyju z Žodzišnaj parachwii. Delehawanyja damahalisia uznaŭleńnia biełaruskich kazańniaŭ u Žodzišnym kaściele, skasawanych ks. Drondčam. Hetym razam Arcybiskup zhadziŭsia wiarnuć u Žodzišny kaścioł biełaruskija kazańni z umowaj, što prośbu ŭ hetaj sprawie padpiša 4-ja častka parachwijanaŭ.

Ad zmučanaj ździekami ks. Dronča Žodzišnaj parachwii budziem spadziawacca, što na podpisy doŭha čakać nia treba budzie. Nikoha peŭnie-ž nie pawinny pužać hetyja podpisy. Usie świedamyja Biełarusy, jakija nia chočuć, kab ich ličyli za zdradnikaŭ rodnaj, dobraj sprawy, pawinny čymchutčej padpisać prośbu.

Spektakl u Rubiažewičach. 26 śniežnia 1927 h. Rubiažewicki Hurtok Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury zładziŭ spektakl-wiečarynu. Pastaŭlena była pjesa Alachnowiča „Ptuška Ščaścia“ i „Boty“, paśla čaho chor prapiajaŭ niekulki pieśniaŭ. Rubiažewicki Hurtok maje achwotnych ludziej piajać u chory, ale na žal dahetul nie akazałasia specyjalista-kiraŭnika. Nia hledziačy na heta, uwieś spektakl prajšoŭ wielmi cikawa i sabraŭšajasia ŭ wialikim liku publika razyšłasia wielmi zdawolenaj.

Biełaruskaje Hramadzianstwa miastečka Rubiažewič i wakolic wielmi zdawolena z dziejnaści Hurtka Instytutu i prynosić na hetym miescy ščyruju padziaku.

Z Radawaj Biełarusi.

Procirelihijnaja ahitacyja wiałasia pa ŭsiej Radawaj Biełarusi ŭ praciahu kaladnych świataŭ. Čytałasia šmat procirelihijnych lekcyjaŭ, a ŭ kinematohrafach stawilisia filmy procirelihijnaha źmiestu. U niekatorych miajscoch dajšło da pawažnych bojak.

9500 ziemlarobskich žydoŭskich siemjaŭ jość na abšary Sawieckaj Biełarusi. Z hetaha liku 800 siemjaj maje 45 dzies. i wiadzie samastojnuju haspadarku, a 1500 naležyć da 170 haspadarčych kamun z ahulnym abšaram 19 tysiačaŭ dziesiacin.

A tymčasam sialanam Biełarusam prapanujecca ziamla ŭ Sibiry.

Wypiswajcie i pašyrajcie „Biełaruskuju Krynicu“.

Dawoli.

Dawoli narešcie ŭžo sumawaci,
Choć, praŭda, paciechi nia znajem;
Nia budziem na los swoj my bolš na-
[rakaci,
Jak sami ab doli swajej mała dbajem.

Za dolu i Wolu nam treba zmahacca
A ślozaŭ nia staniem bolš lici;
Adważna i chutka da pracy uziacca;
Kab horkuju dolu zabyci.

Biada nie pamoža ni ŭ čym, anikoli,
Choć budziemo płakać, stahnaci.
Tady dačakajem i ščaścia i woli
Jak wolu prystupim kawaci,

Jak mołat usiudy mahutna zazwonie
I recha wakoł praniasiecca
I hučnaja pieśnia pa našym zahonie
Usiudy wiasioła paljecca.

St. Stankiewič.

Z Niezaležnaj Litwy.

Litoŭska-niamieckaja kanferencyja adbyłasia 21 śniežnia ŭ Koŭnie. Na druhi dzień pa kanferencyi razyšlisia wiestki, što litoŭskija ziemlaroby atrymajuć z niamieckich bankaŭ pazyku na sumu 2 miljonaŭ litaŭ. Apračа hetaha litoŭskija firmy buduć dyskantawać weksali praz litoŭskija banki na lhotnych warunkach. Naahuł kanferencyja heta jość wialikim šaham da litoŭska-niamieckaha haspadarčaha zbliżeńnia.

Pradstaŭnik Rady Lihi Narodaŭ maje ŭ chutkim časie pryjechać u Koŭna. Metaj jahonaha pryjezdu budzie hutarka z litoŭskim uradam ab pryśpiašeńni litoŭska-polskich pierahaworaŭ zhodna z Ženeŭskaj rezalucyjaj u sprawie litoŭska-polskich adnosinaŭ.

Widać, što Liha Narodaŭ sama nia wieryć u swoj aŭtorytet i choča dziela hetaha „kawać żaleza, pakul jano zusim nie astyła“.

Z ukrainskaha žyćcia.

Z Radawaj Ukrainy.

Škołnaje pytańnie ŭ Radawaj Ukrainie ŭ ličbach wyhladaje tak: U 1923 hodzie 69 pracentaŭ škoł było pierawiedziena na ŭkrainskuju mowu, a ŭ 1925—26 h. kala 82 pracentaŭ. U 1927 hodzie ŭ ukrainskich škołach było 1.587.000 wučniaŭ; rasiejskaja škoła mieła 244.000 wučniaŭ, žydoŭskaja 41.000, niamieckaja 30.000, polskaja 18.000. U trudawych škołach było 61 pracent Ukraincaŭ, a ŭ specyjalnych škołach 47 prac. Adčuwajecca niedachwat školnych budynkaŭ. Dobrych školnych budynkaŭ jość 41 prac., patrabujuć remontu 31 prac. budynkaŭ, a kala 30 prac. budynkaŭ zusim niezdatnyja na škoły.

Z Polščy.

Dadatak da presawaha zakonu. U apošnim numary „Dzieńnika Ustaw“ nadrukawany 2 nowyja dekrety, pawodle katorych redaktaraŭ hazet buduć pazywać da sudowaj adkaznaści za dwa prastupki, a mianoŭna: za padawańnie ŭ hazecie niepraŭdziwych pahałosak i za padawańnie pieradčasnych wiestak.

U Krakawie adbyŭsia źjezd rabinaŭ zachodniaj Haličyny. Pryjechała 184 rabinaŭ, katoryja pastanawili, jak piša krakaŭskaja presa, nia ŭstupać u blok nacyjanalnych mienšaściaŭ.

U Lwowie takža adbyŭsia źjezd usich ortodoksyjnych rabinaŭ Haličyny. Pryjechała ich 300 caławiek; apračа hetaha byli prysutnymi wajawoda z Stanisławowa, dyrektar palicyi i niekalki ŭradoŭcaŭ. Z prywitańniem wystupaŭ lwoŭski wajawoda. Źjezd pastanawiŭ padtrymliwać urad Piłsudskaha, jakoha ŭważaje za wialikaha pryjaciela Žydoŭ. Dziela hetaha stanowišča, u blok nacyjanalnych mienšaściaŭ ortodoksyjnyja rabiny nia ŭwojduć. Ale nie wialikaja biada! Škada tolki, što intaresy žydoŭskich duchoŭnikaŭ razyšlisia z intaresami mas.

---

hanizawać dla jaje ŭ roznych miajscoch kraju karotkaterminowyja ziemlarobskija kursy?... Absolwenty takich kursaŭ mahli-b być wielmi pamocnymi instruktarami ziemlarobstwa.

Dziela ździejśnieńnia ŭsiaho naznačanaha patrebny *siły*. Nadbytku ich nia majem, ale na pačatak pry dobraj woli ŭsio mahčyma. Za-raz usiaho zrabić nihdzie i nikoli nielha: ziemlarobstwa jość hetaha najlepšym *prykładam*. Kali-b u akcyi haspadarčaj uspamohi našaha kraju ŭdałosia niejak pierastupić ramki stagnujučaj (strymliwajučaj) partyjnaści, značyła-b heta wykanańnie dobraj pałowy naznačanaj pracy.

Na kančatak małaja tolki ŭwaha: sučasny stan biełaruskaha ziemlarobstwa jość, jak usie znaki zhodna pakazujuć, apošniaj stadyjaj doŭhaha peryodu extensyŭnaści (pieršabytnaści). Z najbolšaj praŭdapadobnaściu, a badaj i peŭnaściu ćwierdzić siańnia ŭžo možna, što najbliżejšaja ŭžo budučynia pastawić našaha ziemlaroba pierad Hamletaŭskaj zahadkaj: *„być ci nia być?“* — abo z'intensyŭnieńniem wytworčaści stacca na pačatak prynamsia samawystarčajučym, abo... žywym pamirać?...“ *Biez nadbaŭki!* Kali-ž da hetaha dadać, što ziemlarobskaja wytworčaść, pa swajmu charaktaru, moža padymacca tolki wielmi pamału, dyk patreba biezadkładnaha pačynańnia z pryhatawaŭčymi pracami staniecca jšče bolš widawočnaj.

Ad pačatku zaleža!

* * *

Hetyja bolš-mienš u asnowie swajej dumki nižej padpisany złažyŭ hod z lišnim tamu nazad u redakcyi adnaje z krajowych biełaruskich hazetaŭ u Wilni. Dumka heta trapiła tady—zamiest da pierakanańnia datyčnaha pana redaktara—ŭ jahony redaktarski košyk z zaciemkaj ŭ: *„akademičnaje...“* Suproć usiamu staŭšamusia nižej padpisany maje śmiełaść prociŭstawicca nazwanaj decyzyi „pieršaj instancyi“ i sprawu pieradać sudu publičnaj hramadzkaj dumki biełaruskaj z adnej tolki ŭwahaj: nia byłob razważańniaŭ *„akademičnych“*, nia było-b i *opinii*, katoraja ŭžo pieratwarajecca ŭ *čyn*: usio razam uziataje tworyć adnu arhaničnuju całaść.

Ad. Klimovič.

HRAMADZIANIE!
Zapiswajcie U B. Ch. D.!

Z zahranicy

Sawiety. U Kijawie, Adesie i Charkawie ŭračysta światkawali 10-ja ŭhodki sawieckaha ładu na Ŭkrainie.

— Sawiecka-japonskaje zbliženńie, jak zajawiŭ japonski pradstaŭnik u Maskwie Goć, jość wielmi pažadanym, dziela taho, što haspadarčaje i ekanamičnaje stanowišča SSSR. uzmacawałasia.

Japonija ciarpliwaha čakała ŭzmacawańnia i ciapier pastarajecca wiarnuć stračany čas.

— U Maskwie 30.XII. 27 h. urad abjawiŭ dekret, pawodle katoraha Rakoŭski zwalniajecca z stanowišča zastupnika kamisara zamiežnych spraŭ i staršyni rasiejskaj delehacyi ŭ francuska-sawieckaj kamisii. Adnačasna zwolnili i Kamieniewa z stanowišča sawieckaha pasła ŭ Rym e. Zwolnienyja byli praz uwieś čas wialikimi i ŭpływowymi fihurami sawieckaj ułady. Jak bačym, pašla Trockaha schodziać na bok inšyja prawadyry balšawizmu. Budučynia pakaža, ci budzie heta mieć jaki ŭpłyŭ na žyćcio SSSR.

Čechasławaččyna. U Prazie ŭ kancy studnia buduć adbywacca narady niekalkich siabroŭ kamisii pryhatawaŭčaj kanferencyi ab razbrajeńni, kataraja adbudziecca ŭ lutym.

Ale widać, što ŭsie zainteresawanyja ŭ razbrajeńni dziaržawy chočuć pryhatawacca da kanferencyi aprača narad i druhim sposabam, bo pawialičajuć wajennyja budžety na budawańnie aeraplanaŭ, padwodnych łodak, wajennych karabloŭ i inšych „arhumentaŭ".

U Amerycy nia chutka zabuducca ab śmierci Sakko i Wancetti. Prypaminać-ža ab ich śmierci abiacali anarchisty i prypaminajuć: Dnia 24 śniežnia ŭ mieście Buenos Aires padkinuli jany ŭ adzin z bankaŭ bombu, kataraja zrujnawała budynak banku, 2 asoby zabiła a 17 raniła; straty — 25 tysiač dalaraŭ.

Francyja. U Paryžy atrymany wiestki z Wašyngtonu, što prajekt francuska-amerykanskaj umowy, pawodle kataraj wajna pamiž Amerykaj i Francyjaj wyklučajecca na zaŭsiody, užo apracawany i ŭručany francuskamu pradstaŭniku ŭ Amerycy. Nia wyklučajecca mahčymaść padpisańnia praz zainteresawanyja dziaržawy hetakaj umowy. My chočam wieryć, što hetaja ŭmowa budzie padpisana, ale wierym u ščyraść uzbrojenych z noh da haławy dziaržawaŭ, katoryja jaje padpišać.

Niamieččyna. Niamiecka-litoŭskija pierahawory, jak pišuć niamieckija hazety, pačnucca ŭ druhoj pałowie studnia ŭ Berlinie. Litwu budzie reprezentawać premjer Waldemaras a Niamieččynu ministar Strezeman. Abharywacca buduć sprawy haspadarčyja a pradusim sprawy ab handlowaj umowie, hraničnaj umowie i ŭmowie ab rybałoŭstwie.

Roznyja nawiny.

Praces u sprawie zabojstwa kuratara Sobinskaha pačniecca ŭ Lwowie 24 studnia s. h. Abwinawačanych 17 čaławiek, siarod katorych 2 abwinawačany ŭ zabojstwie, a rešta, jak zaŭsiody ŭ palityčnych pracesach, „za zbrodnię zdrady głównej i szpiegostwo". Sud budzie ciahnucca kala 3 tydniaŭ.

Śmierć b. prafesara Kowienskaha ŭniwersytetu. Dr. Starkous, dyplamatyčny kurjer litoŭskaha ŭradu, byŭšy prafesar uniwersytetu, pamior na ŭdar serca, jedučy ciahnikam z Wiednia ŭ Tryjest. Śladoŭ atruty ŭ arhanizmie jaho nie našli. Cieła časowa pachawali na mohiłkach u Wiedni.

Niamieckaja presa ŭ Polščy. Usiaho niamieckich časopisiaŭ u Polščy wychodzić ciapier 103, z hetaha 51 — palityčnyja, 12 aświetnych i pedahohičnych, 18 haspadarska-ekanamičnych i 20 relihijnych. Najbolš hazet u niamieckaj mowie wychodzić u Paznani (15), pašla iduć Katawicy (13), Łodź (13). Usiaho-ž Niemcaŭ u Polščy žywie kala 2 miljonaŭ.

My pakul-što ŭ miežach Polščy majem u 10 razoŭ mienš hazet ad Niemcaŭ.

DA NAS PIŠUĆ.

PIERAD WYBARAMI Ŭ SOJM I SENAT.

M-ka Ikažń, Brasłaŭskaha paw. Minuła 5 hadoŭ ad času wybaraŭ u Sojm i Senat. Nadychodziać nowyja wybary. Što-ž dumaje wioska, a pieradusim wakolicy m-ka Ikažni? Woś hetym ja i chaču padzialicca z pawažanymi čytačami „Bieł. Krynicy". Pierš-na-pierš mušu zaznačyć, što našaja wioska biełaruskaja hruntoŭna daśpieła; jana siańnia dobra wiedaje, chto jaje pryjaciel, a chto worah, a jaje hetamu nawučyli wybary ŭ 1922 hodzie.

Uspaminajučy sumny abraz minuŭščyny, kali našaja wioska 5 hadoŭ ŭzad nia wiedała, za kaho hałasawać, za kim iści, bo ŭsie tahočasnyja partyi sulili ziamlu darma,—tolki padajcie za nas swaje hałasy; (najbolš z hetym raśpinałasia ŭ našym Brasł. paw. „Wyzwaleńnie"). Narod naš atumanieny abiacankami pajšoŭ nadta lohka na wudačku panoŭ wyzwalencaŭ, dy sam swajej rukoj załažyŭ sabie piatlu na šyju, katoruju nadta sprytna zaciahnuŭ panok z „Wyzwaleńnia", jakikolečy Adamowič, abo zbankrutawaŭšysia ŭ palitycy adstupnik ad swajho narodu—Šapiel ci Šakun. (Nie padumajcie, što heta Francuzy. Heta biełaruskija pierakinščyki ŭ polskaj ciapier skury). Harotny Krywič nadta skora adčuŭ na swaim karku pomač i zastupnictwa, abiacanyja „Wyzwaleńniem" prad wybarami. Jak z błahoha struchnieŭšaha miaška pasypalisia ŭ našu staronku asadniki—siejbity „kultury", zabirajučy z pad nosa ŭ biezziamielnaha sielanina Biełarusa, — jaho nadzieju na lepšaje žyćcio, jaho adziny warštat — ziamlu. Spachwacilisia wybarščyki, zawochali, ale daremna: wybranyja wyzwalency i niadumali ab tych, chto ich wybraŭ, jany Palaki—im dorah Palak, a nie Biełarus; losam Biełarusaŭ jany nia cikawiacca.

Minuła 5 hadoŭ ad času wybaraŭ, stary Sojm adžyŭ swajo žyćcio, padychodziać nowyja wybary, a z imi i nowyja pastki dla wybarščykaŭ Biełarusaŭ. Usie polskija buržuaznyja partyi „na Kresach Wschodnich" widziać dobraje palawańnie, jany mianiajuć swaju skuru (jak hady), dy znoŭ lezuć z abiacankami da Biełarusaŭ. Ale narod naš siahońnia nie 5 hadoŭ uzad. Hetych 5 hadoŭ stolki dali świedamaści biełaruskamu narodu, što dla inšych narodaŭ dawoli tolki sotni. Biełarus siańnia wiedaje, chto z im— z tym jon.

Biełaruski šmat-pakutny Narodzie! Hani won z swajej chaty prybłudaŭ ahitataraŭ čužych, što latuć u naš kraj „upolować mandat poselski", a papaŭšy ŭ Sojm pryhniatajuć nas samymi žorstkimi sposabami, - a padaj swoj hołas *za swaich ludziej*, što radzilisia i ŭzhadawalisia siarod hora— biady i śloz biełaruskaha harotnaha narodu. Tolki jany ŭratujuć ciabie ad žorstkaha ŭcisku čužyncaŭ i dawiaduć Ciabie da šlachu lepšaje doli.

A hetymi swaimi ludźmi jość tyja, jakija buduć u śpiskach Biełaruskaha Abjadnanaha Wybarnaha Kamitetu Bloku Nacyjanalnych mienšaściaŭ.

Dyk hałasujcie za hety śpisak.

Puha.

DALEJŠYJA WYBRYKI KS. DRONIČA

Žodziški, Wialejskaha paw. Darahija braty Biełarusy! Niaraz užo pisałasia ab „słaŭnym", z dzikich wystupleńniaŭ, našym probaščy ks. Dроniču. Zapraŭdy, nadajeła mo' užo čytać ab hetym. Ale ničoha nia zrobiš. Bol serca kažyć nam pisać. Nia možna znosić maŭkliwa tych ździekaŭ i paniawierki, jakija jon nad nami wypraŭlaje.

Woś apošnija fakty, hańbiačyja kazionnaha žandarma ŭ asobie ks. Dроniča.

Na pieršy dzień Kalad hety „misijanier" — zamiest kazać ab wialikaj radaści chryścijanskaha świetu z pryčyny ŭračystaści Naradzin Božaha Dziciaci — abzywaŭ parachwijanaŭ z wioski Syčaniat zładziejami i inš., stukaŭ kułakami ab ambonu i byccam warjat znachodziŭsia ŭ niejkim niezrazumiełym stanie šału.

Na druhi dzień Kalad — zamiest pačuć ad ksiandza słowa Božaje — hety ksiondz hawaryŭ ab wybarach u Sojm i Senat; zakončyŭ-ža swaju „nawuku" hutarkaj ab tym, što ŭ Francyi panujuć niejkija zarazy, chwaroby, jość tam mały pryrost ludziej — dziela hetaha „radziŭ" Žodzišnym parachwijanam — mužčynam jechać tudy z metaj pawialičańnia ludnaści!!!... Jak nia soramna ksiandzu, što jon udzialaje takich „rad" z takoha miesca!

Ničoha tady dziŭnaha, što Žodzišnyja parachwijanie čujučy takija niahodnyja „nawuki" ks. Dроniča, pačali za jaho malicca, kab Boh praświaciŭ jaho rozum i serca, nawiarnuŭ jaho na praŭdziwuju darohu i kab staŭsia jon sprawadliwym u adnosinach da Biełarusaŭ i Palakaŭ. Ničoha tady dziŭnaha, što — kali pajechaŭ 2.I-1928 h. ks. Dronič u w. Andryjeŭcy I kaladawać — tak z mna jaho spatykali parachwijanie!

Kali, bywała, ks. Hadleŭski pryjedzie ŭ hetu wiosku, to ŭsie—biaz wyniatku — ci Biełarusy ci Palaki (ŭ hetaj wioscy jość takija, jakija ŭważajuć jašče siabie za Palakoŭ) — ščyra witajuć i haścinna pryjmajuć abiedami; ks. Dроniča-ž nichto nie zaprasiŭ i nie pačastawaŭ.

Škada jaho, a najbolš škada taho, što tak mocna cierpić z jaho winy ahulny interas kaścioła!

Dziela wyšej padanaha i dziela wiedamych z raniejšaj dziejnaści ks. Dроniča „krasak" — spadziajomsia, što duchoŭnyja ŭłady ŭ imia dabra kaścioła pałožać kaniec dziejnaści niaŭdałaha „misijanera", pazbaŭlajučy hetym Žodzišnych parachwijan niepažadanych z jaho boku ŭpływaŭ.

Wierym mocna, što tak nastanie!

Praŭnyja parady.

Budzionamu.

Pytańnie. Pa jakomu zahadu, chto i skolki płacić wajskowaha padatku?

Adkaz. Pawodle ŭstawy ab wajskowym padatku („Dziennik Ustaw" № 33 - 1926 h.) padatak hety płaciać: 1) asoby zaličanyja ŭ rezerwu—10 zł. u hod, 2) pryznanyja za zdolnych da słužby ŭ paspalitym rušeńni z aružžam — 20 zł., a biez aružža — 15 zł., 3) zusim niazdolnyja — 10 zł. Nia płacić padatku tolki toj, chto nia zdolny ani da fizyčnaj ani ŭmysłowaj pracy.

Kandybie.

I Pytańnie. U 1924 hodzie ja zapradaŭ susiedu morh sienažaci. Dakumant zrabili na 400 dal. u hminie, a ja atrymaŭ tolki 200 zł. Ci mahu ja sienažać wiarnuć nazad?

Adkaz. Šmat zaležyć ad warunkaŭ pastaŭlenych u ŭmowie zapradažnaj, ale wiarnuć sienažać (addaŭšy 200 zł., a tak-ža zapłaciŭšy ŭmoŭnuju karu, kali kupčaja nia zroblena z wašaj winy) možacie.

II Pytańnie. Siastra maja wyšła zamuž u 1914 h., jašče pry žyćci baćki. Ciapier siastra choča adabrać swaju čaść ziamli. Ci moža?

Adkaz. Kali siastra waša była wypasažanaju i ŭ was istnuje zwyčaj, što wypasažanaja dačka tracić prawa da ziamli, abo kali ad śmierci baćki prajšło bolš 10 hadoŭ, siastra-ž u praciahu hetaha času nie karystała z ziamli, — to nia moža. U praciŭnym wypadku moža.

Z Wilni.

Tymčasowy Litoŭski Kamitet u Wilni źwiarnuŭsia jznoŭ da Ministerstwa Aświety z prośbaj adkryć litoŭskija škoły, zakrytyja padčas apošnich represijaŭ u adnosinach da Litoŭcaŭ u Wilenščynie.

Ščyra žadajem paśpiechu, ale dumajem, što lahčej najwialikšamu hrešniku ŭwajści da nieba, čym u Polščy atrymać dazwoł na nawuku ŭ rodnaj mowie.

Kanfiskawany Kamisaram Uradu Nr. 1 litoŭskaj časopisi „Vilniaus Aidas" z dn. 3.I. za staćciu p. z. „Što dalej". Redaktaru pahražaje adkaznaść pa 129 art. K. K. i nowym dekrecie presawym.

Z kraju.

Aryštawali b. pasła Šakuna i pasadzili na Łukiški byccam za procidziaržaŭnuju dziejnaść.

Wypuścili z turmy ksiandza Jakowanisa i naznačyli jaho probaščam Kluščanskaj parachwii. Ks. Bujwis, dahetulašni probašč u Kluščanach, naznačany ŭ Gierwiaty.

Kirmašy na koni buduć adbywacca ŭ Miorach, Brasłaŭskaha paw., u najbližejšyja sierady, čaćwiery i piatnicy pa Troch Karaloch (6 studnia), pa św. Janie (24 červienia) i pa Ŭsich Światych (1 listapadu).

Naša Pošta.

Fr. Hryškiewiču: Druhi kalendar prosim daručyć hr. Klimowiču. Z materjałaŭ skarystajem.

Uł. Kazłoŭščyku: Z prysłanych materjałaŭ pastarajemsia skarystać. Ščyra dziakujem za prywitańni.

Cydziku: Numar Bloku Nacyjanalnych Mienšaściaŭ jašče niawiedamy. U sprawie, ab kataraj wy pišacie treba, źwiartacca ŭ Biełaruski Centralny Wyb. Abjadnany Kamitet (Wostrabramskaja 8) i najlepš asabista, a nia listoŭna.

T. Kieziku: Prośbu Wašu ŭ ciapierašni čas wypaŭnić nia možam.

Amelii Słowieniec: Parad udzielim.

Halijenskamu, Panasewiču: Prośbu spoŭnim.

Karalu: Wykarystajem.

Chudaronku: Dziakujem za prychilnyja da nas słowy. Prośbu pastarajemsia wypaŭnić. Pašyrajcie swaju prawilnuju dumku siarod wašych susiedziaŭ

Just. Žulpie. Marki my pieradali ŭ kniharniu „Pahoniu". Hazetu pašlom na padanyja adrasy.

C. Karalonku. Prośbu spoŭnim. Redakcyja z swajho boku padała skarhu u Dyrekcyju Poštaŭ i Telehrafaŭ z pryčyny nadužyćciaŭ Miorskaj pošty.

Łastaŭcy i Wałyncu. Prośbu spoŭnim.

Kutok śmiechu.

Na wulicy.

— Ja ŭžo kazaŭ, što zdarowym žabrakam nie daju ničoha.

To wy moža chočacie, kab ja dziela wašaha hroša adpiławaŭ sabie nohi?

U dochtara.

— Woś wam babulka recept. Kupicie lakarstwa i dawajcie wašamu staromu pa 6 cełych łyžak što-dzień.

— Aj, lichačka! Dzie-ž stolki łyžak ja nabiaru: — u nas na ŭsiu haspadarku tolki 3 łyžki, dy i tyja ščarbatyja.

Hetym pawiedamlajecca siabroŭ Žodzišnaha Hurtka Instytutu, što ŭ niadzielu 15 studnia 1928 h. u kwatery Hurtka (dom P. Maroza) a hadz. 2 p. p. adbudziecca ahulnaje siabroŭskaje sabrańnie z nastupnym paradkam dnia:

1) sprawazdača Ŭradu,
2) wybary Uradu Hurtka na 1928 h.
3) wolnyja prapazycyi.

Pry hetym prosim siabroŭ, katoryja jašče nie ŭniaśli hadawoj składki, kab da schodu parupilisia ŭrehulawać.

Urad Hurtka
Bieł. Instytutu Hasp. i Kult.
u Žodziškach.

Chryścijanskaja Dumka

biełaruskaja katalickaja časopiś wychodzić časowa raz u dwa tydni.

Padpisnaja cana z pierasyłkaj:

na hod	8	zał.
na paŭhoda	4	„
na 3 mies.	2	„
na 1 „	80	hr.

Asobny numar kaštuje 30 hr.

ABWIESTKI ŹMIAŠČAJUCCA TOLKI NA WOKŁADCY.

Kaštujuć: Cełaja staronka	80	zał.
1/2 „	40	„
1/4 „	20	„
1/8 „	10	„

Adras redakcyi i administracyi: Wilnia, zawuł. św. Mikałaja Nr. 8 – 3 (Wilno, zauł. św. Mikołaja Nr. 8 - 3.)

Redaktar pryjmaje ad 9 – 12 i ad 4 – 6.

Redaktar Pawał Ka uza. Bieł. Druk. im. Fr. Skaryny. Wilna, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič.